

Anmeldelse af Egon Clausen

Alderdom på undersiden

Det siges, at alderdommen er både tab og vinding. Hvad man mister i førlighed og venner, vinder man i indsigt og erfaring, og det lyder jo nok så fortrøstningsfuldt, men sådan er virkeligheden ikke altid. Det påvises på det kraftigste i Jon Dag Rasmussens bog om ældre på samfundet bund. Han er kandidat i pædagogisk antropologi og har brugt flere år på etnologisk feltarbejde blandt ældre mennesker i København. Resultatet er en PhD-afhandling med titlen "En upågtet verden af bevægelse. En etnografisk studie af hverdagsliv blandt usædvanlige ældre mennesker". Afhandlingen blev forsvaret på Aalborg Universitet i sommeren 2017, og denne bog er et forsøg på at popularisere afhandlingen, så dens konklusioner kan nå ud til en bredere kreds. Det er godt og betydningsfuldt at det sker.

Jon Dag Rasmussen har en god pen. Hans sprog har originale formuleringer og sansede skildringer af livet i byen. Om en af de gamle mænd skriver han fx, at hans måde at bevæge sig på: "... besidder en slags snigende og hengemt stilhed," og når en af mændene sidder på en bænk er det "... som udgjorde bænken et assisterende skelet, et sæt lånte knogler." Dertil kommer at Jon Dag Rasmussen er fascineret af byen som en levende organisme med revner og sprækker der giver plads til former for liv som kun få er opmærksomme på. Her finder han nogle af de svageste og mest udsatte ældre, der dagligt går ad faste ruter gennem byen og som udgør "... et vandrende, aldrende og oftest upågtet fodfolk." De fleste af dem er mænd, for hvem mobiliteten er altafgørende for deres mulighed for at klare sig i bylivet.

Jon Dag Rasmussen skriver, at disse gamle mennesker besidder styrke, livsduelighed, vedholdenhed, virketrang, mod og socialt engagement, men ved læsning af bogen står det klart, at alt dette svækkes på grund af deres alder, deres svigtende sociale kompetencer og af deres afhængighed af hash, narko, medicin og alkohol. Desuden er de som før nævnt også mænd med alle de dermed følgende følelsesmæssige blokeringer, der gør det svært for dem at vedgå et behov for nærhed. Deres hverdagsliv er heller ikke godt. Et eksempel herpå er den gangbesværede Erik, der bliver henvist til en lejlighed på 2. sal uden elevator, så han ikke kan komme ud på gaden. Der sidder han,

Jon Dag Rasmussen:
Ældre på samfundets underflade.
Frydenlund Academic, 2019
199 sider, kr. 299,-.

”... i en lænestol foran et stort fjernsyn, der viser den samme DVD-film i dag- og natlange sløjfer, fordi han ikke selv kan nå afspilleren, og antenneforbindelsen ikke er aktiv.” På gulvet flyder det med piller, der står uåbnede pakker med færdigretter som plejepersonalet har sat frem på bordet, eller som stadig er at finde på måtten foran den ulåste hoveddør.”

Fælles for mange af disse gamle mænd er, at de erfaringer som livet har givet dem, ofte er så smertefulde, at de ikke kan bruge dem til noget, men må stuve dem væk i en fortielse af en fortid, der har budt på nederlag, afvisninger og brudte familieforhold. De er endt som følelsesmæssige invalidere der ikke magter nære forpligtende forhold, men som kaster deres hjemløse kærlighed på fugle, padder og byens vilde katte.

Deres modvilje mod tættere relationer gør, at de trækker sig tilbage i selvvalgt isolation, hvis noget bliver for svært. I ensomheden oplever de en slags tryghed. På værtshusene sidder de ofte hver for sig og råber måske lidt fra bord til bord, og i kirken, der tilbyder samtaler om livet og døden, er det tilsyneladende kun maden og varmen de kommer der for. Den eneste faktor, der er tæt på, er døden, men den er der til gengæld altid som den sidste og endegyldige tilbagetrækning fra det besværlige liv.

Det er en god bog. Fortællingerne har ofte et forløb så man læser og vil gerne læse mere, men pludselig kan der komme en henvisning til, hvad andre

forskere har ment, ja, sommetider hele afsnit med citater og et helt andet og langt mere knudret sprog. Det virker som om der er to skribenter på færde. Den ene er Jon, der har et stort og pragtfuldt sprog der er inspireret af omfattende læsning af skønlitteratur, essayistik og poesi. Den anden er forfatter Dag Rasmussen, kandidaten i pædagogisk antropologi, der kigger Jon over skulderen og som prikker til ham med en tør akademisk pegefinger, når glæden ved at fortælle om de gamles liv bliver for åbenbar.

Denne konflikt mellem forskellige litterære genrer er et gammelt kendt fænomen.

Den akademiske tekst med dens specifikke krav til tekstens opbygning, dens brug af fagsprog, dens fodnoter og formaliserede og standardiserede referencer er en litterær genre for sig og som sådan skal den respekteres i sin egen ret, men når man vil formidle den akademiske viden til en kreds der omfatter andre end faglige kolleger, må man gribe til andre genrer, og her kniber det med respekten for non-fiktive fortælleformer. Det er et problem i megen faglitteratur, at skribenterne ikke har en større viden om de muligheder og krav som de forskellige faglitterære genrer byder på. Det burde så være en opgave for forlagsredaktører at gøre opmærksom herpå. Det burde de også have gjort i denne væsentlige og vedkommende bog.